

УДК 372.881.1

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Хавченко Т.Т.

Київський національний університет культури і мистецтв

У статті описані психолінгвістичні аспекти навчання другої іноземної мови у вищих навчальних закладах. Розглядається проблема взаємодії рідної та першої іноземної мови, необхідність набуття іншомовної комунікативної компетенції майбутніми міжнародниками. Досліджується роль першої іноземної мови при навчанні другій іноземній мові. На основі аналізу наукової літератури визначено передумови професійно орієнтованого навчання французькій мові як другій іноземній.

Ключові слова: друга іноземна мова, психолінгвістика, перша іноземна мова, іншомовна комунікативна компетенція, міжнародні відносини.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та інтеграції України до світового співтовариства зростає потреба в наявності висококваліфікованих працівників дипломатичного корпусу, які б могли вільно володіти декількома іноземними мовами. Майбутні дипломати повинні володіти іноземною мовою на рівні достатньому не лише для побутового спілкування, а й для проведення вдалої зовнішньої політики, передачі професійно орієнтованої інформації, наведення аргументів. Завдяки великій кількості колишніх колоній, збільшенню політичного та економічного впливу США та бурхливому розвитку новітніх технологій англійська мова стала домінувати як перша іноземна мова (ІМ) на міжнародній арені. Актуальність вивчення французької мови (ФМ) як другої іноземної (ІМ2) пояснюється великою кількістю носіїв та статусом офіційної робочої мови майже всіх міжнародних організацій: ООН, ЮНЕСКО, Ради Європи. Крім того, використання ФМ як мови дипломатичних відносин протягом XVIII-XX ст. сприяло запозиченню багатьох французьких слів англійською, українською, російською та іншими мовами.

Психолінгвістика відіграє важливу роль у вирішенні теоретичних та практичних задач вивчення іноземної мови. Адже вдале навчання іноземній мові неможливе без розуміння принципів організації психіки людини, процесів мовлення

та мислення. Психолінгвістика також звертає нашу увагу на важливість врахування таких факторів як вік, емоційний стан, соціокультурні особливості, мотивація.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років було проведено достатньо багато досліджень про переваги використання першої ІМ для вивчення другої ІМ (А.О. Анісімова, Л.О. Калашнікова, Т.А. Пустовалова, Н.М. Марченко, О.О. Савчук, І.М. Мельник, О.О. Молокович); особливості навчання культури міжособистісної комунікації (С.М. Верещагін, О.Л. Красковська, О.Б. Тарнопольський).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте і досі залишаються недостатньо розкриті окремі аспекти даної наукової проблематики, зокрема:

- питання психолінгвістичного аспекту навчання другої ІМ (французької);
- дослідження ролі РМ та першої ІМ у процесі навчання другої ІМ;
- питання формування професійної іншомовної компетенції майбутніх дипломатів.

Мета статті – дослідити психолінгвістичні аспекти навчання другої іноземної мови (французької) з урахування ролі рідної мови (РМ) та ІМ.

Виклад основного матеріалу. Під час вивчення ІМ у людини формується певний образ мислення притаманний носіям цієї мови. Досяг-

нення взаєморозуміння можливе лише у випадку схожості картин реальності, сформованих у свідомості двох людей. Оволодіння ІМ відкриває перед майбутніми дипломатами додаткові можливості розвитку, доповнює загальну картину світу та світосприйняття. До того ж, сучасна педагогіка орієнтована на виховання активної особистої позиції, творчого та самостійного вирішення поставлених задач.

Такі науковці як М.В. Барішніков, В.В. Коротенков, А.В. Щепилова у своїх роботах доводять, що кожна людина має природні здібності до опанування іноземних мов [1, ст. 22]. Вивчаючи другу, третю, або четверту ІМ людина використовує знання та досвід вивчення ІМ1. Саме тому методичні матеріали для вивчення ІМ2 мають розроблятися з урахуванням знань набутих під час вивчення ІМ1.

Психолінгвістичні дослідження довели, що людина краще запам'ятовує інформацію, яку може поєднати з попередніми знаннями. Таким чином, формується комунікативна компетенція, де всі отримані знання взаємодіють і доповнюють один одного. Ми можемо спостерігати це явище у процесі вивчення нової лексики ІМ2, коли студент намагається знайти відповідники у ІМ1 або у рідній мові (РМ). Тому вивчення ІМ не можна сприймати опосередковано, а потрібно розглядати в контексті набутих знань і навичок.

Базова мова є психолінгвістичною основою для вивчення інших ІМ. Під час вивчення ІМ відбувається формування когнітивних структур, які забезпечують створення універсальної системи оволодіння лінгвістичними знаннями [5, ст. 205]. Іншими словами, створюється концептуальна база, до якої додаються елементи і структури інших мов. Саме до цієї системи буде звертатись студент у процесі вивчення кожної наступної ІМ.

Вчені не дійшли згоди яку мову вважати домінуючою при вивченні ІМ: рідну мову чи ІМ1. А.В. Щепилова зазначає, що домінуючою слід вважати рідну мову, адже когнітивні структури починають формуватись вже у процесі вивчення РМ. В той час як, М.В. Барішніков надає статус домінуючої мови – першій іноземній мові, в даному випадку АМ [2, ст. 30].

Домінуюча мова впливає на здатність пристосуватись до системи наступної мови та встановлює ієрархічні зв'язки з іншими мовами. Завдяки вивченню АМ як ІМ1 відбувається адаптація психолінгвістичної системи, яка покращує здатність вивчати іноземні мови взагалі.

Також необхідно згадати про фактор типологічної схожості: вплив ІМ1 буде сприятливим,

якщо ІМ2 належить до тієї ж мовної сім'ї, а РМ є більш віддаленою. В нашому випадку саме в АМ студенти будуть намагатись знайти відповідники у процесі вивчення ФМ, оскільки обидві мови сприймаються як іноземні.

Для опанування нової мови, крім освоєння нової фонологічної системи, студент повинен також перебудувати свою артикуляційну базу. Під час експерименту було встановлено, що на початкових етапах, студенти намагаються використовувати фонетичні навички взяті з ІМ1 для відтворення почутого ІМ2. Проте згодом, акцент зникає, поступаючись місцем акценту з РМ. Це пояснюється тим, що закладена артикуляційна база важко піддається контролю та може бути досить стійкою [8, ст. 190].

Також слід враховувати можливість калькування при перекладі з рідної мови на ІМ2 під час вивчення структур іноземної мови або формування нових структур мислення. Кількість перенесень залежить від рівня володіння мовою. Перенесення більш ймовірні на початкових етапах вивчення ІМ. Проте слід розрізняти перенесення форми та перенесення значення. З ІМ1 студент найчастіше запозичує форму, тоді як з РМ переносить значення. Це явище має місце навіть у випадках досить віддалених мов.

Висновки і перспективи. Одним із висновків психолінгвістичних досліджень є те, що здібність людини до мов розвивається при вивченні ІМ. Метою у навчанні ІМ2 має бути формування необхідної комунікативної компетенції. РМ закладає концептуальну базу, до якої студент буде звертатись при вивченні ІМ. Саме тому РМ повинна вивчатись свідомо та досконало.

Не потрібно забувати про необхідність знаходити не тільки схоже та подібне, але й відмінне. В нашому випадку цьому буде сприяти віддаленість РМ від ІМ2.

Для успішної підготовки дипломатів важливу роль відіграють такі психолінгвістичні засади: мотиваційний, когнітивний, комунікативний та практичний.

Для оволодіння ІМ2 важливими є такі аспекти психолінгвістичних підходів:

1. Навчання повинно бути активним і динамічним процесом, де студенти можуть використовувати знання набути у процесі вивчення РМ та ІМ1;
2. ІМ2 має бути пов'язана з іншими навичками засвоєння інформації;
3. Навчання ІМ2 має бути свідомим і зрозумілим, та рухатись від розуміння та свідомого маніпулювання інформацією до повної автоматизації користування ІМ2.

Список літератури:

1. Барышников Н. В. Мультилингводидактика / Н. В. Барышников // Иностранные языки в школе. – 2004. – № 5. – С. 19-27.
2. Барышников Н. В., Бодоньи М. А. Английский язык как доминантный в обучении многоязычие / Н. В. Барышников, М. А. Бодоньи // Иностранные языки в школе. – 2007. – № 5. – С. 29-33.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, професор С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
4. Литкенс К. Я. Так ли всеилен английский язык? / К. Я. Литкенс // Иностранные языки в школе. – 2006. – № 2. – С. 19-23.
5. Мороз Л. М. Психолінгвістичні засади навчання німецької мови як другої іноземної з позиції концепції багатомовності. / Л. М. Мороз // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету / Чернігівський нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2011. – Вип. 92. – С. 203-208.

6. Окопна Я. В. Психолінгвістичні засади формування професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності майбутніх працівників туристичної сфери / Я. В. Окопна, К. М. Чала // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – № 1. – С. 193-197.
7. Сушко М. В. Психологический аспект обучения русскому языку иностранных курсантов высших военных учебных заведений / Молодой ученый. – 2015. – № 9. – С. 1415-1418.
8. Cenoz J., Hufeisen B., Jessner U. Cross-linguistic influence in third language acquisition: psycholinguistic perspectives / J. Cenoz, B. Hufeisen, U. Jessner. – Clevedon: Multilingual Matters, 2001. – 197 p.
9. Herdina P., Jessner U. A Dynamic model of multilingualism: perspectives of change in psycholinguistics / P. Herdina, U. Jessner. – Clevedon: Multilingual Matters, 2004. – 192 p.
10. Odlin T. Language transfer: cross-linguistic influence in language learning / T. Odlin. – Cambridge University Press, 1989. – 210 p.
11. Ringbom H. Lexical transfer in L3 production / H. Ringbom // Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives. – Clevedon, UK: Multilingual Matters, 2001. – P. 59-68.

Хавченко Т.Т.

Киевский национальный университет культуры и искусств

ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОБУЧЕНИЯ ФРАНЦУЗСКОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ ФАКУЛЬТЕТА МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Аннотация

В статье описываются психолінгвістическіе аспекты обучения второму иностранному языку в высших учебных заведениях. Рассматривается проблема взаимодействия родного и первого иностранного языка, необходимость приобретения иноязычной коммуникативной компетенции будущими международниками. Исследуется роль первого иностранного языка при обучении второму иностранному языку. На основании анализа научной литературы определены предпосылки профессионально ориентированного обучения французскому языку как второму иностранному.

Ключевые слова: второй иностранный язык, первый иностранный язык, психолінгвістика, иноязычная коммуникативная компетенция, международные отношения.

Khavchenko T.T.

Kyiv National University of Culture and Arts

PSYCHOLINGUISTIC ASPECTS OF TEACHING FRENCH LANGUAGE FOR STUDENTS OF THE FACULTY OF INTERNATIONAL RELATIONS

Summary

This article describes psycholinguistic aspects of second foreign language teaching in higher education institutions. It presents the problem of interaction between a native and a first foreign language, the need to acquire a foreign language communicative competence by future diplomatic officials. It is analyzed the role of first foreign language for teaching a second foreign language. Through analysis of scientific literature preconditions of professionally oriented teaching of French as a second foreign language have been identified.

Keywords: second foreign language, first foreign language, psycholinguistics, foreign language communicative competence, international relations.